

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 877/2014-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti AA – centrum, s. r. o., Levočská 6, Poprad, zastúpenej advokátom JUDr. Mikulášom Buzgóom, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Poprad sp. zn. 17 C 184/2008 z 21. novembra 2013, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16 Co 22/2014 z 24. februára 2014 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 300/2014 z 22. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti AA – centrum, s. r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. októbra 2014 osobne do podateľne doručená sťažnosť spoločnosti AA – centrum, s. r. o., Levočská 6, Poprad (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 17 C 184/2008 z 21. novembra 2013, Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 22/2014 z 24. februára 2014 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 300/2014 z 22. júla 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že v súdnom spore sťažovateľky ako žalobkyne proti Ing. J. M. (ďalej len „žalovaná“) uznesením okresného súdu sp. zn. 17 C 184/2008 z 26. septembra 2013 nebola pripustená zmena žalobného petitu v zmysle návrhu sťažovateľky z 22. augusta 2013. Sťažovateľka navrhla zmenu žalobného petitu v dôsledku zmeny právnej argumentácie žalovanej, ktorá tvrdila, že ona je vlastníčkou spornej kanalizácie, keďže otázku vlastníckeho práva treba posúdiť podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Podľa právneho názoru žalovanej za vlastníka kanalizačnej prípojky treba považovať vlastníka pozemku alebo stavby pripojenej na kanalizáciu, pokiaľ sa nepreukáže opak. Okresný súd rozhodol o neprípustení požadovanej zmeny žalobného petitu bez toho, aby sťažovateľka mala možnosť zaujať stanovisko k písomnému vyjadreniu žalovanej z 10. septembra 2013, ktorým reagovala na návrh sťažovateľky na zmenu žalobného petitu. Návrhu na pripustenie zmeny žalobného petitu okresný súd nevyhovel preto, že podľa jeho názoru výsledky predchádzajúceho konania nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Bol toho názoru, že nová požiadavka na určenie vlastníctva kanalizačnej prípojky by si vyžadovala rozšírenie žaloby o ďalšieho účastníka konania, a to o mesto Poprad.

V reakcii na uznesenie okresného súdu podala sťažovateľka nový návrh na zmenu žalobného petitu z 30. októbra 2013. Reagovala predovšetkým na argument o potrebe prizvať do konania ďalšieho účastníka a žalobný petit špecifikovala tak, aby potreba označenia ďalšieho účastníka konania nevznikla. Na základe novonavrhovanej zmeny petitu, v ktorej sťažovateľka vymedzila rozsah, v akom je potrebné určiť jej vlastnícke právo ku kanalizačnej prípojke, už nebolo potrebné mesto Poprad označiť ako ďalšieho účastníka konania.

Ďalším uznesením okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-461 z 21. novembra 2013 nebol návrh na pripustenie zmeny žalobného petitu z 30. októbra 2013 pripustený s odôvodnením, že výsledky predchádzajúceho konania nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Podľa názoru okresného súdu nenastali žiadne skutkové ani právne okolnosti, ktoré by vyžadovali zmenu petitu.

Hoci podľa poučenia uvedeného v uznesení odvolanie proti nemu nebolo prípustné, sťažovateľka podala 30. decembra 2013 odvolanie. Z dôvodov uvedených v ustanovení § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku tvrdila, že odvolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu prvostupňového súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Podľa jej názoru dôvodnosť odvolania je daná tým, že postupom okresného súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, keďže napadnutým uznesením sa jej znemožnila realizácia jej práv ako „pána sporu“, v rámci ktorých je ako žalobkyňa oprávnená podávať návrhy na zmenu žalobného petitu.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 16 Co 22/2014 z 24. februára 2014 bolo odvolanie sťažovateľky odmietnuté pre jeho neprípustnosť v zmysle ustanovenia § 218 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. Odôvodnenie uznesenia krajského súdu prakticky žiadne ďalšie dôvody neobsahovalo.

Sťažovateľka podala proti uzneseniu krajského súdu 2. mája 2014 dovolanie s poukazom na ustanovenie § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 300/2014 z 22. júla 2014 bolo dovolanie odmietnuté pre neprípustnosť.

Podľa názoru sťažovateľky táto má právo voči štátu na poskytnutie právnej ochrany v takom konaní, ktoré garantuje spravodlivý výsledok. Toto právo spočíva v oprávnení domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestrannne konať tak, aby bola právu, ktorého ochrany sa osoba domáha, poskytnutá ochrana v medziach zákona. Porušenie práva sťažovateľky sa prejavilo

v procesno-právnom rámci. Podľa judikatúry ústavného súdu ústavnému právu na autonómiu vôle strán v občiansko-právnom konaní zodpovedá procesno-právny aspekt, ktorého obsahom je právo účastníka konania na slobodné disponovanie s hmotnými právami v občianskom súdnom konaní. Dispozičná zásada je jednou zo základných zásad občianskeho súdneho konania. Obsahovým prvkom autonómie vôle strán je aj právo jedinca, aby svoje hmotné a procesné práva uplatňoval na rôznych štátnych orgánoch, a teda aj na súde. Uznesením okresného súdu bolo zabránené sťažovateľke disponovať svojím pozmeneným návrhom. Uznesenie o nepripustení zmeny žalobného petitu je aj arbitrárne, keďže je v extrémnom nesúlade s vykonaným dokazovaním, resp. skutkovými a právnymi zisteniami. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza podrobné skutkové okolnosti danej veci.

Ďalej sťažovateľka zdôrazňuje, že aj keď v zmysle § 202 ods. 3 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku odvolanie proti uzneseniu o pripustení alebo nepripustení zmeny návrhu nie je prípustné, sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu odvolanie. Krajský súd z dôvodov podaného odvolania vedel o tom, že sťažovateľka namieta odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, pričom v zmysle tejto právnej argumentácie je odvolanie prípustné proti každému rozhodnutiu súdu prvého stupňa. Preto procesný postup krajského súdu, keď odmietol odvolanie bez splnenia podmienok uvedených v ustanovení § 218 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, bol nedôvodný. Navyše, uznesenie krajského súdu nebolo ani náležite odôvodnené.

Sťažovateľka žiada vydať nález v tomto znení:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Poprad sp. zn. 17C/184/2008 zo dňa 21.11.2013, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co 22/2014 z 24.2.2014, Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo 300/2014 z 22.7.2014 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co/22/2014 zo dňa 24.2.2014 a uznesenie Okresného súdu Poprad sp. zn. 17C/184/2008 zo dňa 21.11.2013 zrušuje a prikazuje mu vo veci znova konať a rozhodnúť.

3. Okresný súd Poprad je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia za 2 úkony v sume 284,08 € na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-445 z 26. septembra 2013 vyplýva, že návrh sťažovateľky na zmenu petitu žaloby z 22. augusta 2013 sa nepripúšťa. Sťažovateľka sa svojou žalobou domáhala určenia, že vydržaním nadobudla právo zodpovedajúce vecnému bremenu, a to právo nerušene odvádzať odpadové, splaškové a dažďové vody. V rámci navrhovanej zmeny petitu žiadala aj určiť, že je spoluvlastníčkou existujúcej podzemnej kanalizačnej prípojky. Podľa názoru okresného súdu výsledky doterajšieho konania nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu (§ 95 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku). V danom štádiu konania, keď už bolo vykonané rozsiahle dokazovanie zamerané na posúdenie vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ku kanalizačnej prípojke, je nevhodné rozširovať žalobu o určenie podielového spoluvlastníctva ku kanalizačnej prípojke, ktorej spoluvlastníkom má byť aj mesto Poprad, ktoré však nie je účastníkom konania. Vyžadovalo by si to ďalšie dokazovanie a viedlo by to k predĺženiu konania.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-461 z 21. novembra 2013 vyplýva, že návrh sťažovateľky na zmenu petitu žaloby z 30. októbra 2013 nebol pripustený. Sťažovateľka podaným návrhom žiadala pripustiť rozšírenie žaloby o určenie, že je polovičnou spoluvlastníčkou podzemnej kanalizačnej prípojky. Podľa názoru okresného súdu výsledky doterajšieho konania nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Od nepripustenia zmeny petitu uznesením z 26. septembra 2013 nenastali žiadne skutkové ani právne okolnosti, ktoré by vyžadovali zmeniť navrhovaný petit, pričom v danom štádiu konania, keď sa už vykonalo rozsiahle dokazovanie zamerané na posúdenie vydržania práva zodpovedajúceho vecnému bremenu ku kanalizačnej prípojke, je nevhodné rozširovať žalobu o určenie podielového spoluvlastníctva ku kanalizačnej

prípojke, lebo by si to vyžadovalo ďalšie dokazovanie a viedlo by to k predĺženiu konania v rozpore s právom účastníkov na rýchlu a účinnú ochranu ich práv.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 16 Co 22/2014-476 z 24. februára 2014 vyplýva, že ním bolo odmietnuté odvolanie podané sťažovateľkou proti uzneseniu okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-461 z 21. novembra 2013. Krajský súd považoval za potrebné zaoberať sa najprv otázkou prípustnosti odvolania, pričom z ustanovenia § 202 ods. 2 [zrejme správne má byť § 202 ods. 3 písm. f), pozn.] Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že odvolanie nie je prípustné proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena návrhu. Preto bolo potrebné odvolanie odmietnuť ako neprípustné postupom podľa § 218 ods. 1 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 300/2014 z 22. júla 2014 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 16 Co 22/2014 z 24. februára 2014. Podľa názoru najvyššieho súdu nedošlo postupom okresného súdu a krajského súdu k odňatiu možnosti sťažovateľke konať pred súdom v dôsledku nevyhovenia jej návrhu na zmenu petitu žaloby s následným odmietnutím odvolania krajským súdom podľa § 218 ods. 1 písm. c) v spojení s § 202 ods. 3 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Zmena návrhu nesmie byť v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, pričom ustanovenie § 95 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku dáva navrhovateľovi možnosť zmeniť návrh len so súhlasom súdu. Úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred požadovanou zmenou petitu, môžu alebo nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a je výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu. Táto úvaha patrí len súdu, ktorý rozhoduje o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Pokiaľ je týmto súdom súd prvého stupňa, navrhovateľ nie je oprávnený napadnúť odvolaním správnosť tejto úvahy, lebo odvolanie proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena návrhu, nie je prípustné podľa § 202 ods. 3 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Ani dovolací súd posudzujúci prípustnosť dovolania z hľadiska možnosti výskytu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku nemôže prehodnocovať správnosť tejto úvahy súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Ústavný súd je toho názoru, že uznesenia všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené a presvedčivé. Žiadne znaky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti nemajú. Skutočnosť, že sťažovateľka má odlišný názor, nemôže sama osebe znamenať porušenie označených článkov ústavy a dohovoru.

Podstatou uznesení krajského súdu č. k. 16 Co 22/2014-476 z 24. februára 2014 a najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 300/2014 z 22. júla 2014 je riešenie otázky prípustnosti odvolania proti uzneseniu okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-461 z 21. novembra 2013.

Z jednoznačného ustanovenia § 202 ods. 3 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku je nepochybné, že odvolanie nie je prípustné inter alia ani proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena návrhu.

Sťažovateľka tvrdí, že napriek tomuto ustanoveniu v danom prípade treba odvolanie proti uzneseniu okresného súdu považovať za prípustné vzhľadom na ustanovenie § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého odvolací súd zruší

prvostupňové rozhodnutie, len ak (inter alia) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Podľa presvedčenia sťažovateľky, ak je v danej veci táto skutková podstata naplnená, potom je odvolanie prípustné.

Právny názor sťažovateľky považuje ústavný súd za neakceptovateľný. Prípustnosť odvolania vyplýva z ustanovení § 201 a § 202 Občianskeho súdneho poriadku, a to v tom zmysle, že odvolaním možno napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa, pokiaľ to zákon nevyklučuje, pričom prípady vylúčenia možnosti podať odvolanie sú uvedené v ustanovení § 202 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľkou označené ustanovenie § 221 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku nerieši otázku prípustnosti odvolania, ale spôsobu rozhodovania odvolacieho súdu v tých prípadoch, v ktorých je odvolanie prípustné.

Inými slovami, sťažovateľka sa mohla obrátiť na ústavný súd hneď potom, ako okresný súd nepripustil jej návrh na zmenu žalobného petitu, a to práve preto, že odvolanie proti uzneseniu nebolo prípustné.

Možno urobiť záver, že uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu v plnom rozsahu zodpovedajú zákonu, a preto k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru zo strany týchto súdov nedošlo.

Ústavnému súdu zostáva ešte preskúmať, či obстоjí z hľadiska uplatnených námietok uznesenie okresného súdu č. k. 17 C 184/2008-461 z 21. novembra 2013, ktorým nebol pripustený návrh sťažovateľky na zmenu petitu žaloby.

Okresný súd bol toho názoru, že, vychádzajúc z ustanovenia § 95 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, zmenu návrhu nemožno pripustiť, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Zároveň dospel k presvedčeniu, že vykonané dokazovanie bolo zamerané v zmysle pôvodného žalobného petitu a nový žalobný petit by znamenal potrebu vykonávania ďalšieho dokazovania, čo by bolo na úkor práva účastníkov na súdne konanie bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľka nijako nenamieta v podanej sťažnosti proti záveru okresného súdu, podľa ktorého zmena petitu by si vyžadovala vykonávanie ďalšieho dokazovania. Argumentuje v podstate tak, že ako „pán sporu“ má v súlade s princípom autonómie vôle účastníka konania právo návrhom disponovať vrátane práva meniť ho.

Z pohľadu ústavného súdu treba uviesť, že v danej situácii dochádza ku kolízii dvoch ústavných práv, a to práva navrhovateľa disponovať návrhom (meniť ho) a práva odporcu (ale aj navrhovateľa) na súdne konanie bez zbytočných prietáhov. Obom týmto právam sa musí poskytnúť ochrana tak, aby bola zachovaná ich podstata a zmysel. Uvedená zásada je vyjadrená práve v ustanovení § 95 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, z ktorého vyplýva, že právo navrhovateľa slobodne disponovať návrhom je obmedzené právom účastníkov konania na súdne konanie bez zbytočných prietáhov. Inými slovami, navrhovateľ môže svoje právo meniť žalobu využívať iba v takom rozsahu, aby využívaním tohto práva nedochádzalo k zbytočným prietahom v súdnom konaní.

V konkrétnom prípade ústavný súd nemal dôvod pochybovať o správnosti záveru okresného súdu, podľa ktorého výsledky predchádzajúceho konania by nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Napokon, ako to už bolo uvedené, sťažovateľka tento zásadný záver okresného súdu ani nenapadla.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2014